

erflaters

H.C. BOS 1926 - 2007

Op 24 oktober 2007 overleed in zijn woning in Rotterdam Hendricus C. Bos, emeritus hoogleraar aan de Erasmus Universiteit (voordien de Nederlandsche Economische Hoogeschool). Hij was in ons land een van de senioren op het vakgebied van de ontwikkelingseconomie, als leerling, medewerker en opvolger van Jan Tinbergen.

Henk Bos werd in 1926 geboren in Den Haag en groeide op in Schiedam, waar zijn vader werkte bij drukkerij Roelants en daar verantwoordelijk was voor de tijdschriftproductie, waaronder de E.-S.B. Als leergierige hbs'er keek zoon Henk het weekblad wel eens in, en zo ontwikkelde zich een belangstelling voor economie. Hij koos voor de studie aan de NEH, en, na het kandidaatsexamen, voor de algemeen-economische studierichting. Zijn affiniteit met onderzoekswerk bezorgde hem een aanstelling bij het NEI per 1 november 1951. Als een der NEI-directeuren schakelde Tinbergen hem in bij enkele van zijn vele projecten. Eind 1953 legde Bos het doctoraalexamen af. Tijdens zijn militaire dienstplicht, kreeg hij ook een basisopleiding in de Russische taal. In 1957 keerde hij terug naar de NEH/NEI als eerste medewerker van Tinbergen. Een jaar later ging het Vormingscentrum voor Ontwikkelingsprogrammering van start, een verdere opleiding voor het werken in ontwikkelingslanden. Henk Bos neemt als assistent van Tinbergen deel aan tal van missies naar die landen. Hij promoveert in 1964 cum laude op een proefschrift over *Spatial dispersion of economic activity*. In 1965 wordt Bos benoemd als hoogleraar aan de NEH met de leeropdracht "Ontwikkelingsprogrammering en economie der centraal geleide stelsels". Tegelijkertijd wordt de leeropdracht van Jan Tinbergen veranderd in "Economie der centraal geleide stelsels en Ontwikkelingsprogrammering" – dus het spiegelbeeld van die van Henk Bos. Veranderingen in de Sovjet-Unie en Oost-Europa leidden in die jaren tot voorzichtige voorstellen voor economische hervormingen, mede tegen de achtergrond van Tinbergens hypothese over de toenadering van economische stelsels van Oost en West. Met name het zich ontwikkelende Zuiden was gediend met ervaringen en reflecties ten aanzien van economische politiek, zowel uit West als uit Oost. Men kan bewondering hebben voor de gedachte om zo systematisch en doelbewust "de inhoud van een optimale economische orde te onderzoeken", zoals Henk Bos in zijn afscheidsrede zegt. Het onderwerp van dit afscheidscollege, "Kan Oost leren van Zuid?", in 1991 was dan ook, alweer,

het spiegelbeeld van het onderwerp van zijn oratie (1966), "Het opstellen van ontwikkelingsplannen door Oost als voorbeeld voor Zuid". Inmiddels groeide de opleiding ontwikkelingsprogrammering in de tweede helft van de jaren zestig uit tot een volledige economische afstudeerrichting aan de NEH en zij is dat tot in de jaren negentig gebleven. Bij het opzetten van deze studierichting vervulde Henk Bos een belangrijke rol. Ook na het terugtreden van Jan Tinbergen stond hij ruim twee decennia lang aan het hoofd van de groep medewerkers die deze afstudeerrichting verzorgden. Het Centrum voor Ontwikkelingsprogrammering leidde enkele honderden economiestudenten op, van wie een groot aantal werk vonden in nationale en internationale organisaties, actief in ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast was Henk Bos (co)promotor van een tiental proefschriften. In het voorwoord van de *Selected Papers* beschrijft Jan Tinbergen de wetenschappelijke werkwijze van Henk Bos: hij gaat uit van een eenvoudige vraagstelling die door stapsgewijze toevoeging van elementen complexer en bovendien realistisch wordt gemaakt. De academische carrière van Henk Bos stond in het teken van een dubbele en vooralsnog niet opgeloste problematiek, van armoede en economische ongelijkheid enerzijds, en van de beste economische orde anderzijds. Bij de transformatie van de centraal geleide stelsels van Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie heeft een zeker triomfalisme van de vrije markt de beleidsmakers parten gespeeld. Daarnaast blijven ook nu nog grote delen van de mensheid verstoken van de meest elementaire voorzieningen. Analytische bekwaamheden (zoals Tinbergen aan Henk Bos toeschreef) zijn voor een gezonde economische politiek in een steeds complexer wordende wereld onmisbaar. Henk Bos heeft in een zeer arbeidzaam leven zijn talenten volledig in dienst gesteld van economisch onderzoek en onderwijs. Na zijn pensionering heeft hij zich gericht op een oude hartstocht, de studie van de Japanse cultuur en het verzamelen van Japanse kunst, met name Ukiyo-e. De allerlaatste sobere woorden die hij in zijn functie van hoogleraar heeft uitgesproken op 12 december 1991, luiden: "Het presenteren van een researchagenda past wellicht meer in een oratie van een pas benoemde docent dan in een afscheidscollege, bovendien een afscheidscollege van iemand wiens leerstoel lijkt te verdwijnen. Maar met personen en leerstoelen verdwijnen niet de problemen die om oplossing vragen en waarvoor ik vanmiddag uw aandacht heb gevraagd." Het verder werken aan deze problemen heeft hij aan jongere collega's overgelaten.

HANS LINNEMANN EN
PIET TERHAL
Emeritus hoogleraar
aan de Vrije Universiteit
Amsterdam en voorzitter
van het bestuur van OIKOS.